Veterinærinstituttet

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep.
NO-0032 Oslo

Innspill til Prosjekt Vendepunkt

Ås, 30.09.2026

God dyrehelse sikrer mat, arbeidsplasser og bærekraftig utvikling

Husdyrhold og akvakultur er viktige næringer i rurale områder i store deler av Afrika, Asia og Latin-Amerika. Mye av produksjonen av animalske produkter skjer blant småbrukere og små entreprenører som utnytter lokale ressurser. Småbrukerne er viktige for å trygge både produksjon av trygg mat og av matsikkerheten lokalt, for å skape og opprettholde arbeidsplasser i rurale områder, og for å sikre næringsutvikling og tryggere sosioøkonomiske forhold i deler av verden som i mange tilfeller ellers preges av fattigdom og fraflytting.

Produksjon av animalske produkter på land og i vann er under økende press. Jordbruk, husdyrbruk og akvakultur taper ofte i konkurransen om arealer og vannressurser. Klimaendringer og naturødeleggelser gjør produksjonen mer uforutsigbar og øker risikoen for sykdommer som kan ramme arbeidsplasser innen biologisk basert produksjon, bearbeiding og forsyning. Dyresykdommer utgjør en alvorlig trussel mot matsikkerhet, opprettholdelse av arbeidsplasser og bærekraftig vekst. Flere av disse dyresykdommene kan overføres til mennesker og forårsake alvorlig sykdom (zoonoser) slik som tuberkulose og brucellose, og er generelt en viktig årsak til høy forekomst av antibiotikaresistens.

God dyrehelse og fravær av alvorlige sykdommer er en forutsetning for å kunne skape vekst, næringsutvikling og arbeidsplasser i produksjonen av animalsk protein. Dårlig dyrehelse derimot svekker næringsgrunnlaget og påfører produsentene i lav- og mellominntektsland store og ofte unødvendige økonomiske tap. Det er mange eksempler på at utbrudd av alvorlige smittsomme sykdommer har gitt akutt krise og ført til kollaps i produksjonen. Dårlig dyrehelse, dårlig fiskehelse og utbrudd av alvorlige smittsomme sykdommer bidrar til tap av arbeidsplasser og forsterker urbaniseringstrenden vi ser rundt de store byene i mange lav- og mellominntektsland. God biosikkerhet er nøkkelen for å sikre både arbeidsplasser i disse næringene og de samfunnsøkonomiske ringvirkninger disse gir.

Vi hadde en tilsvarende situasjon i norsk landbruk for 100 år siden. I dag har vi derimot verdens sunneste husdyrbestand, god dyrevelferd, høy og stabil produksjon og lav risiko for utbrudd av alvorlig

smittsomme sykdommer. De fleste zoonosene som tidligere utgjorde en trussel mot folkehelsen, slik som tuberkulose og brucellose, er i praksis utryddet i Norge. Det skyldes et godt og tillitsbasert samarbeid mellom husdyrprodusenter (næring), myndigheter, forskning, og veterinærer over lang tid. Et tilsvarende samarbeid har blitt utviklet innen norsk fiskeoppdrett. Norsk fiskehelsekompetanse har vært helt avgjørende for at oppdrettsnæringen har kunnet vokse og sikre høy aktivitet, nye arbeidsplasser og gode inntekter langs hele kysten. Det som dyrehelse- og fiskehelsepersonell har bidratt med i utviklingen av husdyrproduksjon og fiskeoppdrett i Norge, har stor overføringsverdi til lav- og mellominntektsland.

Norske veterinære institusjoner slik som Veterinærinstituttet har i en årrekke samarbeidet med søsterinstitusjoner og myndigheter i flere land i Afrika og Latin-Amerika. Samarbeidet har stort sett blitt finansiert med norske bistandsmidler kanalisert gjennom Norad, samt i samarbeid med internasjonale organisasjoner. Samarbeidet har resultert i kompetanse- og kapasitetsbygging, bedret overvåking av sykdommer hos landdyr og fisk, og anvendt forskning på tema av høy prioritet for samarbeidslandene i sør.

En videre satsing på samarbeid innen dyrehelse og fiskehelse mellom norske institusjoner og lokalt næringsliv, myndigheter og forsking i lav og mellominntektsland er viktig for at landene selv skal bli bedre i stand til å sikre en stabil og bærekraftig produksjon av animalsk protein. God biosikkerhet og motstandskraft mot sykdommer som kan ødelegge grunnlaget for biologisk produksjon er viktige bidrag til å sikre det store antallet arbeidsplasser i Sør som disse næringene utgjør. Veterinærinstituttet mener dette er en viktig prioritering i den nye Stortingsmeldingen («Vendepunkt») som skal legges fram for Stortinget i vårsesjonen 2027. I samarbeidet mellom norske institusjoner og institusjoner i sør bør det legges vekt på kompetanse- og kapasitetsbygging innen sykdomsovervåking og -forebygging, diagnostikk, rådgiving og forskning.

Med vennlig hilsen

Gun Peggy Strømstad Knudsen
Administrerende direktør